

Slovenská botanická spoločnosť pri SAV

www.ibot.sav.sk/sbs

**Okres Bardejov
a vybrané časti okresu Stará Ľubovňa**

Informačné materiály
pre účastníkov Floristického kurzu SBS a ČBS Bardejov, 1. 7. – 7. 7. 2018

Autori textov:

Ema Gojdičová
Vladimír Kláč

Prešov, jún 2018

Organizátori podujatia:

Slovenská botanická spoločnosť pri SAV, Bratislava
Česká botanická společnost, Praha

Spoluorganizátori:

ŠOP SR, Regionálne centrum ochrany prírody v Prešove
ŠOP SR, Správa Pieninského národného parku
Ústav biologických a ekologických vied Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach
LESY SR, š.p., Odštepny závod Prešov a Lesná správa Bardejov
a Lesná správa Malcov

Organizačný výbor:

Prof. RNDr. Pavol Mártonfi, PhD. (Prír.F UPJŠ v Košiciach)
Ing. Vladimír Klíč, PhD (ŠOP SR, S-PIENAP)
RNDr. Matej Dudáš, PhD. (Prír.F UPJŠ v Košiciach)
RNDr. Ema Gojdičová (ŠOP SR, RCOP v Prešove)

Prírodné pomery okresu Bardejov

Okres Bardejov sa nachádza na severovýchode Slovenska, v regióne horného Šariša. Rozlohou je najväčším okresom Prešovského kraja. Zo severu hraničí s Poľskou republikou a na území Slovenska s okresom Svidník, Prešov, Sabinov a Stará Ľubovňa.

Územie okresu je charakteristické pahorkatinovým a vrchovinovým, eróžno-denudačným reliéfom. Výšková členitosť prekonáva viac než 900 m. Najvyššie položené miesto sa nachádza v pohorí Čergov, Čergovský Minčol (1156 m n. m.), najnižšie položené miesto v nive rieky Topľa na juhu okresu.

Z hľadiska geomorfologického členenia sa v okrese Bardejov stretávajú dve provincie: Západné Karpaty (Čergov, Ľubovnianska vrchovina) a Východné Karpaty (Busov a Ondavská vrchovina). Čergov tvorí tektonicky vyzdvihnutá asymetrická kryha budovaná prevažne odolnými hrubolavicovými pieskovecami. Hlavný chrbát má charakter hrebeňa, z ktorého vybiehajú rássochy s výškou okolo 900 m. Doliny sú zarezané okolo 200 – 450 m. Chrbát aj rássochy sú odlesnené a nachádzajú sa tu vrcholové a svahové lúky. Ľubovnianska vrchovina zasahuje do okresu Bardejov svojou východnou časťou, je budovaná horninami magurského flyšu. Chrbty a rássohy nesú stopy po staršom zarovnaní reliéfu. Busov nachádzajúci sa v SZ časti okresu je len slabo rozčlenený sieťou dolín. Je budovaný odolnými pieskovecami magurského flyšu. Ondavská vrchovina je charakteristická striedaním pomerne vyrovnaných chrbtov s eróznymi brázdami (Raslavická, Kurimská, Mirovská a kotlinami (Zborovská). Chrbty sa skláňajú smerom k juhu. V dnách dolín je vytvorený fluvialny reliéf s riečnymi nivami a terasami rôznych generácií, aj s malými náplavovými kužeľmi.

Územie okresu patrí do pramennej oblasti. Pramenia tu rieky väčšie ako je Topľa, Sekčov a Ondava a ich prítoky. Podstatnú časť okresu odvodňuje rieka Topľa prameniaca v Čergove. V Čergove pramení i Sekčov, ktorý je ľavostranným prírokom rieky Torysa. Topľa je pravostranným prítokom Ondavy prameniacej nad obcou Ondávka v Ondavskej vrchovine na SV okresu.

Územie okresu je bohaté aj na minerálne vody, ktoré vystupujú na povrch v desiatkach prameňov. Najznámejšie pramene sú v Bardejovských Kúpeľoch a Cigeľke.

Po geologickej stránke je územie budované vonkajším flyšom. Zastupujú ho dva príkrovy magurský a dukelský. Magurský príkrov (krynická, bystrická a račianska jednotka) zaberá podstatnú časť okresu, tvoria ho pieskovce, ílovce, prachovce, rohovce a zlepence viacerých súvrství (čergovské, belovežské, makovické, malcovské, zlínske). Duklianský príkrov reprezentuje smilnianske tektonické okno tvorené pieskovecami, ílovcami a rohovcami podsmilnianskeho a krosnianskeho súvrstvia.

Pôdy sú zastúpené predovšetkým kambizemami, fluvizemami a luvizemami, v menšej miere sú zastúpené pseudogleje a glejové pôdy, rankre, pararendziny podzoly a litozeme.

Podstatná časť okresu patrí do teplej klimatickej oblasti, podhorské oblasti patria do mierne teplej oblasti a horské oblasti do chladnej oblasti. V území prevláda S-J prúdenie. Teplá oblasť je reprezentovaná teplým, mierne vlhkým okrskom s chladnou zimou. Priemerne januárové teploty sú -2 až -5 °C, júlové 17,5 - 19,5 °C. Ročný úhrn zrážok je 600 - 800 mm. Mierne teplá oblasť je zastúpená vrchoviným okrskom, mierne teplým a vlhkým s chladnou zimou. Priemerne januárové teploty sú -3,5 až -6 °C, júlové 17 - 17,5 °C. Ročný úhrn zrážok je 650 - 850 mm. Chladná oblasť je zastúpená mierne vlhkým okrskom. Priemerne januárové teploty sú -4 až -6,5 °C, júlové 13 - 17 °C. Ročný úhrn zrážok je 800 - 1100 mm. Snehová pokrývka dosahuje nad 50 cm a trvá 120 až 150 dní.

Podľa Futáka (1980) okres Bardejov spadá do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), obvodu východobeskydskej flóry (*Beskidicum orientale*), okresu Východné Beskydy s podokresmi Čergov a Nízke Beskydy. Hranica podokresov prebieha po línii: od poľskej hranice cez katastrálne územia obcí Kurov, Tarnov, Rokytov, Mokroluh, Bardejov, Kľušov a porozhraní katastrálnych území obcí Bartošovce – Kobyly, Vaniškovce – Janovce a Raslavice.

Súčasný vegetačný kryt je značne pozmený, čo súvisí najmä s činnosťou človeka v minulosti, ale aj súčasnosti. Viac ako 40% pokrývajú územie okresu lesy. Súvislejšie komplexy lesa sú zachované najmä v oblasti Čergova a v severnej časti Nízkych Beskyd (komplex Busova a Stebníckej Magury). Pre ostatné pahorkatinné časti je charakteristické striedanie poľnohospodárskych pozemkov s prevládajúcimi trávinnými-bylinnými porastami a čoraz menšou výmerou ornej pôdy a menších menej súvislých lesov komplexov. Oblasť okresu Bardejov je priaznivou pre rozšírenie bučín. Buk tu má optimálne klimatické podmienky. Medzi najrozšírenejšie patria **bukové a jedľovo-bukové lesy kvetnaté** (*Eu-Fagenion* – Ls5.1). Jedľové bučiny sa vyskytujú najmä v horských polohách Čergova, v komplexe Busova, po ľavej strane Tople od Kružlova po Bardejov, Bardejovské Kúpele a Komárov, v komplexe Stebníckej Magury až k Becherovu. **Lipovo-javorové sutinové lesy (9180); javorovo-bukové horské lesy** (*Aceri-Fagenion* p. p. maj., *Tilio-Acerion* p. p. min. – Ls5.3) sa zachovali vo vyšších polohách na skalnatejších pôdach Busova, Stebníckej Magury, Čergova (napr. Priehyba). Vyskytuje sa v nich aj mesačnica tráca (*Lunaria rediviva*), zemolez čierny (*Lonicera nigra*) a rôzne druhy papradín. Osobitnú pozornosť si zasluhuje výskyt jazyka jelenieho (*Phyllitis scolopendrium*) a tisú obyčajného (*Taxus baccata*) pri Becherove. Zastúpené sú aj **bukové kyslomilné lesy horské** (*Luzulo-Fagenion* p. p. maj. – Ls5.2). Pre najnižšie polohy je charakteristické zastúpenie **dubovo – hrabových lesov karpatských** (*Carpinion* - Ls2.1) s ostricou chlpatou (*Carex pilosa*) v podraсте. V pásme hrabín sa na svahoch okolo potok často vyskytujú porasty liesky obyčajnej (*Corylus avellana*). Na nižšie nadmorské výšky boli, viazané **lužné lesy podhorské a horské** (*Alnenion glutinoso-incanae* – Ls1.4, Ls1.3). Polohy, v ktorých sa tieto spoločenstvá vyskytovali, boli priaznivé pre poľnohospodárstvo (orná pôda, lúky), osídlenie a situovanie dopravných koridorov, preto boli v záujmovom území prakticky zlikvidované. Vo väčšine prípadov sa zredukovali na sprievodné brehové porasty vodných tokov. Väčšie fragmenty podhorských a horských lužných lesov sa zachovali medzi Livovom a Lukovom, medzi Chmeľovou

a Zborovom, medzi Stebníkom a Zborovom, medzi Janovcami a Raslavicami, pri železničnej stanici v Herníku. Brehové porasty ešte sivej sú špecifické výskytom kostihoja srdcovitolistého (*Symphytum cordatum*), prasličky zimnej (*Equisetum hyemale*), a najmä chráneného perovníka pštrosieho (*Matteuccia struthiopteris*). Osobitnú pozornosť si zasluhujú porasty myrikovky nemeckej (*Myricaria germanica*) na štrkových laviciach Tople, Ondavy, či potoka Kamenec. Ide o veľmi dynamický biotop a husté porasty myrikovky, ktoré v svojich prácach uvádza Ľ Dostál (1981), sa v súčasnosti v okrese už nevyskytujú.

V podraсте lesných porastov sa vyskytujú typické druhy ako napr. zubačka cibulkonosná (*Dentaria bulbifera*), zubačka žliazkatá (*D. glandulosa*), lipkavec marinkový (*Galium odoratum*), udatník lesný (*Aruncus vulgaris*), zimozeleň menšia (*Vinca minor*) a i. Z fytogeografického hľadiska je na lesných prameniskách a okolo potokov významný výskyt ostrice hrebienkatej (*Carex strigosa*). Zaujímavý je aj výskyt druhov ako je mliečnik sladký (*Tithymalus dulcis*), lipkavec okrúhlostý (*Galium scabrum*), razivka smradľavá (*Aposeris foetida*), čistec alpínsky (*Stachys alpina*), cesnak medvedí (*Alium ursinum*), bodliak lopúchovitý (*Carduus personata*) a i. V Čergove nachádzame niektoré druhy, ktoré nerastú v Nízkych Beskydách, napr. kamzičník rakúsky (*Doronicum austriacum*), mačucha cesnačkovitá (*Adenostyles alliariae*) alebo sa vyskytujú v menšej miere, napr. lipnica oddialená (*Poa remota*), kostrava najvyššia (*Festuca altissima*), mliečivec alpínsky (*Cicerbita alpina*), ríbezľa alpínska (*Ribes alpinum*) a i.

Nelesné spoločenstvá reprezentujú najmä najviac rozšírené lúčne a pasienkové travinno-bylinné spoločenstvá. Aluviálne lúky, ktoré boli v minulosti bežne rozšírené okolo vodných tokov Nízkych Beskyd, dnes sa vyskytujú vzácne, menšie plochy sa uchovali pozdĺž Sekčova až do Bartošovskej doliny k Hertníku, pozdĺž potoka Hrabovec severne od Raslavic, medzi Stebníkom a Zborovom, medzi Bardejovskou Novou Vsou a Komárovom. V súčasnosti sú na území okresu najviac rozšírené mezofilné lúky a pasienky: **nížinné a podhorské kosné lúky** (Lk1) a **mezofilné pasienky a spásané lúky** (Lk3). Pre nízke Beskydy sú typické spoločenstvá so psinčekom tenučkým (*Agrostis tenuis*). Vzácne v tom spoločenstve rástol i pokrut jesenný (*Spiranthes spiralis*). Známu lokalitu tejto orchidey pri Richvalde (Dostál, 1981) sa už dlhšie obdobie nepodarilo potvrdiť. Psinčkové porasty s tomkou voňavou (*Anthoxanthum odoratum*) často sprevádzal vstavač obyčajný (*Orchis morio*), dnes jeho výskyt je veľmi vzácny, časo sa vyskytuje vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*). V severných častiach okresu sa vzácne vyskytujú v lúčnych a pasienkových komplexoch porasty vresu obyčajného (*Calluna vulgaris*), či psice tuhej (*Nardus stricta*), napr. pri Vyšnom Tvarožci, Nižnom Tvarožci, Gaboltove.

Svahové lúky na flyši sú charakteristické výskytom početných **slatín**, v čase kvitnutia je v nich nápadný páperník širokolistý (*Eriophorum latifolium*), vzácnejší je páperník úzkolistý (*E. angustifolium*), často sa vyskytujú prasličky: praslička močiarna (*Equisetum palustre*), praslička riečna (*E. fluviatile*), prasličkou obrovskou (*E. telmateia*). Osobitnú pozornosť zasluhujú slatinné lúky s ostricou žltou (*Carex flava*) a ostricou Davallovou (*Carex davalliana*) v okolí

Cigel'ky, Fričky, Vyšného Tvarožca. Menšie svahové lúčky sa vyskytujú roztrúsene takmer v celej severnej časti okresu pri Zborove, Stebníku, Stebníckej Hute, Regetovke, Becherove, Ondavke, Nižnej Polianke, Andrejovej. Na tieto stanovišťa sa viaže výskyt aj ďalších vzácných druhov ako sú všivec lesný (*Pedicularis sylvatica*), všivec močiarny (*P. palustris*), krušík močiarny (*Epipactis palustris*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), vrba palzivá rozmarinolistá (*Salix repens* subsp. *rosmariniifolia*), žltuška žltá (*Thalictrum flavum*), parnassia močiarna (*Parnassia palustris*). V Regetovskom rašelinisku sú zastúpené **spoločenstvá prechodných rašelinísk a trasovísk** (Ra3) s výskytom mnohých vzácných druhov ako je napr. diablík močiarny (*Calla palustris*), rosička okrúhloлистá (*Drosera rotundifolia*), nátržnica močiarna (*Comarum palustre*), vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*) a i. Menšie rašeliniskové plochy sú aj blízko štátnej hranice s Poľskom SZ od obce Ondavka.

Malé nadmorské výšky Nízkych Beskýd a otvorené doliny SJ smeru umožnili prenikanie teplomilnej vegetácie na sever okresu, takéto loaklity možno nájsť pri Raslaviciach, pri Bardejove (Vinbarg/Vínny vrch) až po Tarnov a Gerlachov. Keďže územie Nízkych Beskýd neposkytuje vhodné stanovišťa pre uplatnenie náročnejšej a druhovo bohatej teplomilnej vegetácie (chýbajú výrazné skalné komplexy, vápnité podklady), aj malé ostrovčeky teplomilnej vegetácie sú veľmi hodnotné. Najviac rozšíreným spoločenstvom sú porasty mrvíce peristej (*Brachypodium pinnatum*). Teplomilné južné svahy postune zarastajú borovicou lesnou (*Pinus sylvestris*), borievkou obyčajnou (*Juniperus communis*), ružami, trnkou, hlohmi, svíbm južným (*Swida australis*), vzácnou drienkou (*Cornus mas*). V teplomilných porastoch kvitne i horček brvitý (*Gentianella ciliata*), na svahoch Vinbargu i ruža galská (*Rosa galica*), dráč obyčajný (*Berberis vulgaris*), veternica lesná (*Anemone sylvestris*).

Osobitné postavenie majú vrcholové a svahové lúky Čergova. Lúky hlavného vrcholového hrebeňa Čergova sa nachádzajú v nadmorskej výške nad 1 000 m, tak sú v nich zastúpené typické druhy vyšších polôh. Zo vzácnějších druhov sa tu vyskytujú vstavač mužský (*Orchis mascula*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), ľalia zlatohlavá (*Lilium martagon*), prilbica pestrá (*Aconitum variegatum*), plavúň obyčajný (*Lycopodium clavatum*), horec luskáčovitý (*Gentiana asclepiadea*), snežienka jarná (*Galanthus nivalis*) a i. Lúky sú charakteristickým krajinným prvkom Čergova. Kým v minulosti boli ohrozené zalesňovaním, v súčasnosti ako lúky už nie sú využívané a ohrozuje ich postupné zarastanie čučoriedkou (*Vaccinium myrtillus*), malinou (*Rubus idaeus*) a náletovými drevinami.

Najvzácnejšie a najpozoruhodnejšie lokality na území okresu Bardejov boli na základe zákona o ochrane prírody začlenené do národnej siete chránených území. Najstarším chráneným územím v okrese je Zborovský hradný vrch. Ešte v roku 1926 bola za chránenú územie vyhlásená malá časť kopca s ruinou hradu. Neskôr v roku 1950 bolo územie rozšírené na výmeru súčasnej prírodnej rezervácie.

Na území okresu sa nachádzajú, resp. zasahujú tieto chránené územia patrice do národnej siete chránených území:

PR Zborovský hradný vrch

Rok vyhlásenia: 1926 /1950,1984,1988/

Katastrálne územie: Zborov

Výmera: 25,51 ha

Predmet ochrany: zachovalé porasty jedľobučín a výrazný krajinný celok Nízkych Beskýd (kopec z flyšového pieskovca na vrhole so zrúcaninou hradu Zborov). Pri ceste na hrad sa nachádzajú (vysadené) mohutné exempláre duba letného.

PR Slatina pod Lieskovcom

Rok vyhlásenia: 1979

Katastrálne územie: Komárov

Výmera: 0, 7118

Predmet ochrany: typické lúčne slatinné spoločenstvá vo flyšovej oblasti Nízkych Beskýd s bohatým výskytom vzácnnej chránenej rastliny – vachty trojlistej (*Menyanthes trifoliata*)

PR Pod Beskydom

Rok vyhlásenia: 1988

Katastrálne územie: Nižná Polianka

Výmera: 8,4546 ha

Predmet ochrany: zachovalé a botanicky významné slatinné lúky severnej časti Nízkych Beskýd s výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín, napr. hadivka obyčajná (*Ophioglossum vulgatum*), krušík močiarny (*Epipactis palustris*) a i.

NPR Čergovský Minčol súčasť ÚEV Čergovský Minčol

NPR Pramenisko Tople súčasť ÚEV Čergovský Minčol

NPR Livovská jelšina súčasť ÚEV Livovská jelšina

NPR Stebnícka Magura súčasť ÚEV Stebnícka Magura

NPR Becherovská tisina súčasť ÚEV súčasť ÚEV Becherovská tisina

NPR Regetovské rašelinisko súčasť ÚEV Regetovské rašelinisko

Na území okresu sa nachádzajú aj územia patrice do európskej sústavy chránených území Natura 2000. Sú to nasledovné územia európskeho významu (ÚEV) vyhlasované na základe smernice o biotopoch:

ÚEV Čergovský Minčol

Identifikačný kód: SKUEV0331

Katastrálne územie:

Okres Bardejov: Livov, Livovská Huta, **Sabinov:** Hanigovce, Kamenica, Milpoš, Olejníkov, **Stará**

Ľubovňa: Kyjov

Výmera lokality: 4144,69 ha

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom

substráte (6230), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Kyslomilné bukové lesy (9110) a druhov európskeho významu: fúzač alpský (*Rosalia alpina*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vydra riečna (*Lutra lutra*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), vlk dravý (*Canis lupus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*) a podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*).

ÚEV Čergov

Identifikačný kód: SKUEV0332

Katastrálne územie:

Okres Bardejov: Fričkovce, Hertník, Kríže, Livov, Šiba, **Prešov:** Babin Potok, Hradisko, **Sabinov:** Bodovce, Olejníkov, Ratvaj

Výmera lokality: 6063,43 ha

Predmet ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430), Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), Kyslomilné bukové lesy (9110), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (6230) a druhov európskeho významu: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus arctos*) a vlk dravý (*Canis lupus*).

ÚEV Stebnícka Magura

Identifikačný kód: SKUEV0754

Katastrálne územie: Stebník, Zborov

Okres Bardejov

Výmera lokality: 184,64 ha

Predmet ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Lipovo-javorové sutinové lesy (9180*); Javorovo-bukové horské lesy (9140); Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130); a chránených druhov živočíchov európskeho významu: vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus actos*) a z bezstavovcov (chrobáky) – *Boros schneideri*

ÚEV Regetovské rašelinisko

Identifikačný kód: SKUEV0755

Katastrálne územie: Regetovka

Okres Bardejov

Výmera lokality: 2,73 ha

Predmet ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Prechodné rašeliniska a trasoviská (7140) Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430) **a chránených druhov živočíchov európskeho významu:** kunka žltobruchá (*Bombina variegata*); mlok karpatský (*Triturus montandoni*).

ÚEV Horný tok Tople

Identifikačný kód: SKUEV0936

Katastrálne územie:

Okres Bardejov: Bardejov, Bardejovská Nová Ves, Brezov, Dubinné, Gerlachov, Harhaj, Hrabovec, Komárov, Kurima, Lascov, Marhaň, Mokroluh, Nemcovce, Poliakovce, Porúbka, Rokytov, Tarnov, Vyšný Kručov

Okres Svidník: Kalnište, Lužany pri Topli

Výmera lokality: 363,53 ha

Predmet ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430), Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy (*91E0) a druhov európskeho významu kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), bobor vodný (*Castor fiber*), vydra riečna (*Lutra lutra*), pimprlík mokradný (*Vertigo angustior*), pľž severný (podunajský) (*Cobitis taenia*), hrúz bieloplutvý (*Gobio albipinnatus*), hrúz Kesslerov (*Gobio kessleri*), mrena stredomorská (*Barbus meridionalis*), pľž zlatistý (vrchovský) (*Sabanejewia aurata*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*).

ÚEV Tvarožecké lúky

Identifikačný kód: SKUEV0952

Katastrálne územie: Nižný Tvarožec, Gaboltov, Vyšný Tvarožec

Okres Bardejov:

Výmera lokality: 76,12 ha

Predmet ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu Nížinné a podhorské kosné lúky (6510).

ÚEV Becherovská tisina

Identifikačný kód: SKUEV0937

Katastrálne územie: Becherov

Okres Bardejov

Výmera lokality: 264,80 ha

Predmet ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Lipovo-javorové sutinové lesy (*9180), Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy (*91E0) a druhov európskeho významu kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), fuzáč alpský (**Rosalia alpina*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk dravý (**Canis lupus*).

ÚEV Livovská jelšina

Identifikačný kód: SKUEV0943

Katastrálne územie: Livov, Lukov, Venécia

Okres Bardejov

Výmera lokality: 31,88 ha

Predmet ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy (*91E0) a druhov európskeho významu mihul'a (*Eudontomyzon sp.*), mrena stredomorská (*Barbus meridionalis*).

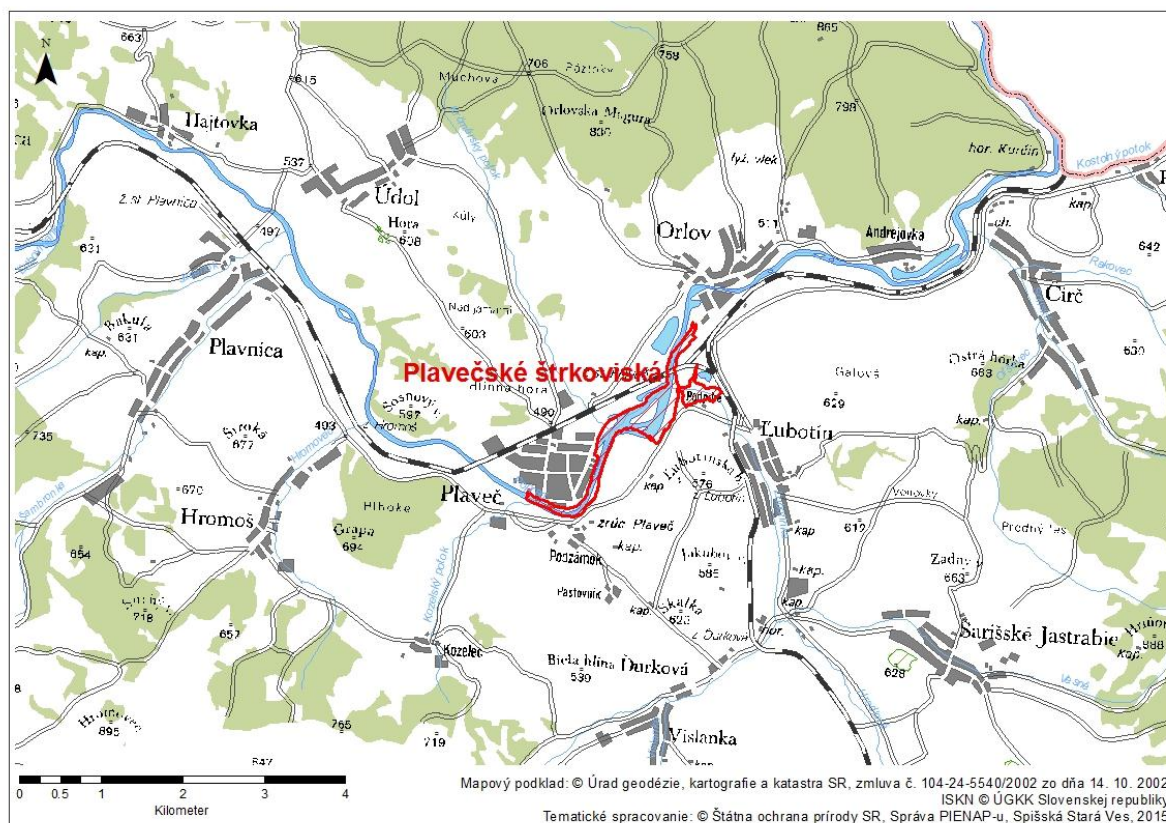
Mnohé exkurzné trasy floristického kurzu budú prechádzať týmito chránenými územiami, svojim správaním v nich prispejte aj vy nielen k poznaniu, ale aj k zachovaniu ich prírodných hodnôt.

Opis území v územnej pôsobnosti Správy PIENAP-u navštívených počas botanických exkurzií floristického kurzu v Bardejove

Plavečské štrkoviská SKUEV0338

CHA Plavečské štrkoviská patria do sústavy chránených území európskeho významu s označením SKUEV0338 Plavečské štrkoviská. Územie bolo vyhlásené Nariadením Okresného národného výboru v Starej Ľubovni dňa 30. 5. 1990. Nariadenie nadobudlo účinnosť 1. júla 1990. Celková výmera územia je 66,14 ha.

CHA Plavečské štrkoviská tvoria ostrovné plochy, ktoré vznikli prirodzenou rekultiváciou po odťažení štrkopieskov, ktoré obtekajú ramená rieky Poprad a priľahlé brehy tejto rieky. Jeho geologický podklad tvoria nívne sedimenty štrkopieskov. Šírka toku v tomto území dosahuje 20 – 90 m.

Územie leží v údolí rieky Poprad, v Prešovskom kraji, v okrese Stará Ľubovňa, v katastri obce Plaveč. Rozprestiera sa od nadmorskej výšky 482 m n. m. do 476 m n. m., podhorského a horského pásma.

Podľa regionálneho geologického členenia Západných Karpát je územie súčasťou mezozoika a paleogénu bradlového pásma. Na geologickej stavbe územia sa podieľajú sedimenty predkvartérnych flyšoidných hornín, slieňovce.

Morfologicky ide o terén stredne členitých pahorkatín.

Klimatické pomery

Lokalita sa nachádza v mierne teplej oblasti, mierne teplom okrsku, s priemernou júlovou teplotou vzduchu nad 16 °C, s priemernou januárovou teplotou do -3 °C, s chladnou až studenou zimou.

Priemerná ročná teplota vzduchu je 6,2 °C. Pre oblasť je typické vytváranie teplotných inverzií, keď je v doline chladnejšie ako na vyššie položených vrchoch.

Prevláda severozápadné prúdenie vzduchu. Prúdenie vzduchu v prízemnej vrstve silne ovplyvňuje orientácia údolia.

Botanická charakteristika

Počas mapovania viacerých zložiek bioty v tomto území európskeho významu bol zaznamenaný biotop európskeho významu - **typ vodného biotopu Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition***. Ide zároveň o jediný biotop európskeho významu, ktorý sa v súčasnosti v území nachádza (kód 3150). Tento biotop sa v území vyskytuje v chovných rybníkoch (okrajovo zasahuje do ÚEV), ako aj v mŕtvom ramene rieky Poprad, ktoré je preplavované počas väčších povodní. Ide o druhovo chudobné spoločenstvá, ktorým dominujú typické vodné rastliny ako *Myriophyllum spicatum*, *Elodea canadensis* alebo druhy rodu *Potamogeton*.

Na lokalite bol zaznamenaný biotop národného významu: Kr9 Vŕbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek.

V území sa iba okrajovo zistili dva lúčne biotopy – Lk10 Vegetácia vysokých ostríc a Lk11 Trstinové spoločenstvá mokradí (*Phragmition*).

Oba biotopy sa nachádzajú na brehoch využívaného rybníka vo východnej časti lokality. V porastoch biotopu Lk10 dominujú najmä druhy ostríc – ostrica metlinatá (*Carex paniculata*) a ostrica štíhla (*C. acuta*) v porastoch biotopu Lk11 zase vysoké druhy ako *Phalaroides arundinacea* a *Typha angustifolia*.

V území bol zistený aj ruderalný = burinový typ - biotop **X4 Teplomilná ruderalná vegetácia mimo sídiel** a viacero invázných alebo invázne sa správajúcich druhov ako slnečnica hlúznatá (*Helianthus tuberosus*), ježatec laločnatý (*Echinocystis lobata*), netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*).

Zoologická charakteristika

Vodné a mokradné spoločenstvá rieky Poprad s priľahlými brehmi vytvárajú vhodný biotop pre viacero druhov živočíchov. Toto územie je vhodné nielen ako miesto výskytu stálych druhov vtákov, ale počas migrácie tu nachádza odpočinkové možnosti mnoho druhov sťahovavých vtákov. Arerál obývajú rybárik riečny (*Alcedo atthis*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), strakoš červenochrbtý (*Lanius*

collurio), rybár riečny (*Sterna hirundo*), volavka biela (*Egretta alba*), ktorá sa tu vyskytuje v hniezdnej dobe. Príležitostne sa v tomto území objavujú orol skalný (*Aquila chrysaetos*) a orol krikľavý (*Aquila pomarina*). Z ostatných vtákov tu boli spozorované druhy: jastrab krahulec (*Accipiter nisus*), trsteniarik malý (*Acrocephalus schoenobaenus*), kalužiačik malý, sliepočka zelenonohá (*Gallinula chloropus*), sedmohlások hájový (*Hippolais icterina*), kulík riečny (*Charadrius dubius*), čajka striebřistá/bielohlavá (*Larus argentatus/cachinnans*), svrčiak riečny (*Locustella fluviatilis*), potápač veľký (*Mergus merganser*), trasochvost biely (*Motacilla alba*), trasochvost horský (*Motacilla cinerea*), vlha hájová (*Oriolus oriolus*), kormorán veľký (*Phalacrocorax carbo*), brehuľa obyčajná (*Riparia riparia*), prhlviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), rybár riečny (*Sterna hirundo*), cíbik chochlatý (*Vanellus vanellus*).

Z plazov a obojživelníkov sa tu vyskytuje užovka obojková (*Natrix natrix*), vretenica severská (*Viper berus*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*).

Rieka Poprad v úseku CHA Plavečské štrkoviská je podľa ichthyologickej zonácie vodných útvarov povrchových vôd na Slovensku zaradená do podhorskej zóny, lipňového pásma, ktoré je charakteristické výskytom druhov: hlavátka veľká, lipeň tymiánový, jalec maloústý, jalec hlavatý, ploska pásavá, podustva severná, mrena severná, nosáľ sťahovavý (Polák, V. a kol.).

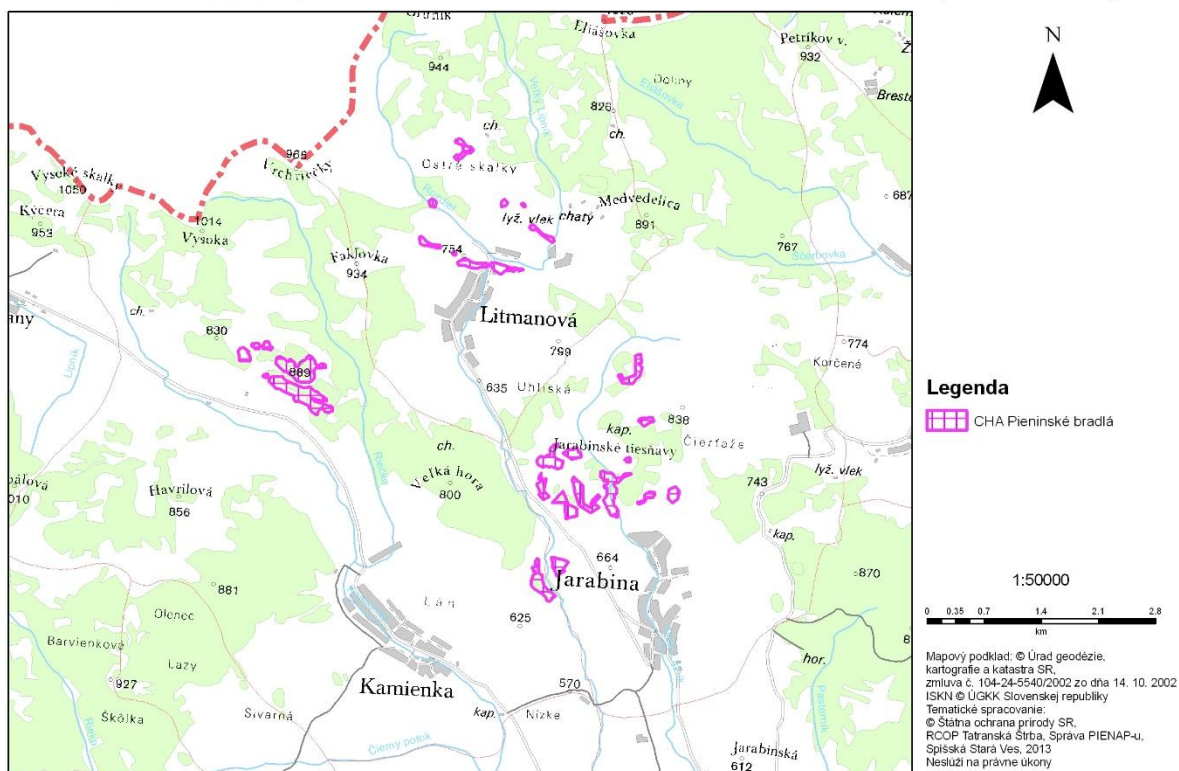
Bobor túto lokalitu osídlil v 80. rokoch minulého storočia. Imigroval sem z Poľska z oblasti Krynice. Od vyhlásenia CHA v roku 1990 má na lokalite stály výskyt. V súčasnosti lokalita poskytuje bohatú potravnú ponuku.

Pieninské bradlá SKUEV 0339

Územie európskeho významu (UEV) Pieninské bradlá je pás tvorený skupinou skalných brál roztrúsených mimo územia Pieninského národného parku v katastroch obcí Litmanová – Litmanovské skalky, Jarabiná – Jarabinský prielom a Kamienka. Územie je v bezprostrednom kontakte s Pieninským národným parkom, je pokračovaním bradlového pásma. Vápencové podložie tvorí prirodzené biotopy pre výskyt xerothermných druhov, čo prispieva k zachovaniu typickej diverzity. Podstatná časť územia spadá do orografického celku Ľubovnianskej vrchoviny a len malá časť pri Kamienke patrí do orografického celku Pieniny. Nadmorská výška: 586 – 867 m. n. m. Rozloha: 74,65 ha

CHA Pieninské bradlá

príloha 5.6 Situačný náčrt

Geologická a geomorfologická charakteristika

Pieninské bradlá sú súčasťou bradlového pásma. Tvoria ho predovšetkým krinoidové, hľuznaté a kalpionelové vápence, ako aj púchovské slieňy a ílovité bridlice skrzypnianského súvrstvia. Nachádza sa tu niekoľko významných geologických lokalít. Za obcou Litmanová v záreze potoka Veľký Lipník sa nachádza najvýznamnejšia lokalita fosílií morských hlavonožcov na Slovensku. Na povrch tu vystupujú tmavosivé až čierne ílovité bridlice skrzypnianského súvrstvia, v ktorých sa nachádzajú dokonale pyridizované amonity a lastúrniky. Lokalita je dobre prístupná a využívaná pri exkurziách a výučbe. Význam bohatého spoločenstva amonitov na lokalite je dôležitý z paleontologického hľadiska, pretože na základe fosílií je možné určiť vek hornín, v ktorých sa nachádzajú. Okrem amonitov sa tu vyskytuje planktonický lastúrník *Bositra buchi*.

Na území nad obcou Jarabina sa nachádza Jarabinský prielom, tvorený čorštýnskou jednotkou z vápencov strednej a vrchnej Jury. Krinoidné vápence sú pozostatkom morských ľalioviek, ktoré vytvárali rozsiahle kolónie na dne plytkých morí. Dominantným druhom, ktorý sa podieľal na tvorbe vápencov bol *Isocrinus nicoletti*. Z iných organizmov sú to najmä ramenonožce rodov *Terebratula*, *Lobothyris* a *Karadagella*, lastúrniky rodu *Oxytoma* a úlomky hrebenatiek. Okrem krinoidných vápencov vystupujú na povrch aj hľuznaté vápence. Hľuzy vo vápencoch sú často krát pozostatkami jadier amonitov. Okrem pestrej škály amonitov sa tu vyskytujú morské ježovky, ľaliovky, ulitníky, lastúrniky a ramenonožce, zriedkavo žraločie zuby.

Čorštýnsku jednotku pri obci Kamienka tvoria prevažne slieňy a slienité vápence spodnej kriedy. Je to paradox, keďže kriedové a paleogénne sedimenty bradlového pásma tvoria obvykle „bradlový obal“. Sú mäkkšie a ľahko zvetrávajú a vytvárajú skôr depresie medzi

bradlami. Tieto horniny sú obvykle tmavosivé s nápadnými čiernymi škvrnami s častými hľuzami rohovcov. Patria do tzv. pomiedznického súvrstvia, ktoré je veľmi chudobné na fosílie. Vyskytujú sa tu ichnofosílie, ktoré predstavujú stopy po činnosti živočíchov obývajúce morské dno pred 100 mil. rokmi. Okrem ichnofosílii sa tu našli úlomky ježoviek a rostrá belemnitov (morské hlavonožce).

Botanická charakteristika

Mapovaním v území boli zaznamenané plošne menej zastúpené biotopy európskeho významu: zvyšok Ls 1.4 Horské jelšové lužné lesy 91E0, Tr1 Suchomilné travinno-bylinné 6210, Tr5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty 6190, Pi5 Pionierske porasty zväzu *Alyso-Sedion albi* na plytkých karbonátových a bázických substrátoch 6110*, Sk1 Karbonátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou 8210, Sk6 Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni 8160*, Kr 2 Porasty borievky obyčajnej 5130. Plošne rozsiahlejším biotopom je biotop Lk1 Nížinné a podhorské kosné lúky 6510.

V predmetnom území sa vyskytujú rastlinné druhy národného významu: prilbica moldavská (*Aconitum moldavicum*), prilbovka biela (*Cephalantera damasonium*), prilbovka dlholistá (*Cephalantera longifolia*), plamienok alpínsky (*Clematis alpina*), vemenníček zelený (*Coeloglossum viride*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), kruštík tmavočervený (*Epipactis atrorubens*), kruštík širokolistý (*Epipactis helleborine*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), mečík škridlicovitý (*Gladiolus imbricatus*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), hmyzovník muchovitý (*Ophrys insectifera* L.), vstavač počerný letný (*Orchis ustulata* L. subsp. *aestivalis* Kumpel), tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), pavstavač hlavatý (*Traunsteinera globosa*).

Zoologická charakteristika

V území je veľmi cenný výskyt raka riečneho (*Astacus astacus*), vydry riečnej (*Lutra lutra*), bociana čierneho (*Ciconia ciconia*), orla skalného (*Aquila chrysaetos*) a orla krikľavého (*Aquila pomarina*), chrapkáča poľného (*Crex crex*), strakoša červenochrbtého (*Lanius collurio*) a ďalších.

Prírodná pamiatka (PP) Okrúhly kopec

PP Okrúhly kopec vystupuje juhozápadne od obce Šarišské Jastrabie ako takmer pravidelné kruhové bradlo s nadmorskou výškou 628 m n. m. Na jeho zložení sa podieľajú biele a červené krinoidné vápence. Rastlinný kryt je bohatý na vápnomilnú flóru.

Prírodná pamiatka (PP) Skalky pri Údole

Sú tvorené skupinou 8 bradiel s výškou 3 – 13 m, sú súčasťou pieninského úseku bradlového pásma, ktoré sa tu redukuje na šírku 1 km a končí sa v tzv. údolskej depresii. Prirodzený vegetačný kryt tvoria xerothermné biotopy, ktoré postupne podliehajú sukcesii drevín. Územie je významným náleziskom amonitov.

Prírodná rezervácia (PR) Slatina pri Šarišskom Jastrabí

Na lokalite sa nachádza slatinné spoločenstvo s výskytom bezkolenca belasého (*Molinia caerulea*), s viacerými druhmi orchideí a tiež vrbou rozmarínolistov (*Salix rosmarinifolia*).